

JONAS VILČINSKAS- ALGIRDAS

1930 02 23–1953 09 19

Kęstučio apygardos Vaidoto rinktinės partizanai. Iš kairės: pirmas Jonas Vilčinskas-Algirdas, antras Vladas Atgalainis-Galiūnas, trečias Antanas Armonas-Arvydas, ketvirtas neatpažintas partizanas, jiems už nugarų stovi Juozas Šukaitis-Gintautas. Iš Genocido aukų muziejaus fondų

Memorialas 1940–1953 m. žuvusiems atminti. 1989 m. spalio mėn., 1992 m. rugpjūčio 30 d., 1993 m. spalio 29–30 d. iš įvairių Jurbarko r. vietų čia perkelta ir šioje vietoje palaidota penkiolikos 1944–1953 m. Jurbarko apylinkėse žuvusių Jungtinės Kęstučio (nuo 1948 m. balandžio mėn. – Kęstučio) apygardos partizanų palaikai. Memorialo ir vienos iš plokščių vaizdas. Vydūno g., Jurbarko miesto kapinės. Aut. architektas Alfredas Žvinys. Atidengtas 1991 m. lapkričio 23 d. V. Meškausko nuotr., 1998.

Jonas Vilčinskas gimė 1930 m. vasario 23 d. Raseinių aps. Jurbarko vls. Paantvardžio k. Kazimiero Vilčinsko ir Pranciškos Barčytės-Vilčinskienės šeimoje. Baigė Jurbarko gimnaziją ir dirbo Šakių rajono laikraščio redakcijoje. Buvo padavęs pareiškimą mokytojauti. 1949 m. kovo mėn. ištrėmus tėvus, tapo Kęstučio apygardos Vaidoto rinktinės Mindaugo tėvūnijos partizanų. Tais pačiais metais buvo paskirtas Vaidoto rinktinės vadu, taip pat ėjo Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) Tarybos prezidiumo pirmininko Jono Žemaičio-Vytauto ryšininko pareigas. 1951 m. birželio mėn. kartu su bendražygiu Juozu Palubecku-Simu Šimkaičių miške (Jurbarko r.) netoli bunkerio užkasė Mindaugo tėvūnijos dokumentus. Kęstučio apygardos štabo narys. 1951 m. gruodžio 6 d. paskirtas apygardos štabo viršininku. Vakarų Lietuvos (Jūros) srities štabo narys.

1953 m. sausio 17 d. žuvus Vakarų Lietuvos (Jūros) partizanų srities vadui Antanui Bakšiu-Seniui, visi reikalai gulė ant jauno, energingo idealisto J. Vilčinsko pečių. Jis kartu su Kęstučio apygardos vadu Povilu Morkūnu-Rimantu toliau leido apygardos laikraštį „Laisvės varpas“, turėjo atnaujinti per žiemą nutrūkusius ryšius, pirmiausia per Nemuną su Tauro apygarda. Kartu su J. Žemaičiu nusprendė, kad būtina atkurti ryšius su užsieniu, todėl 1953 m. gegužės 6 d. susitiko su Klemensu Širviu-Sakalu, kuriam pranešė, kad J. Žemaičio pavedimu mėgins pereiti sieną ir pasiekti Vakarų. Prašė K. Širvio pagalbos – nurodyti ryšio punktus užsienyje, sudaryti galimybę susisiekti su Vyriausioju Lietuvos išlaisvinimo komitetu (VLIK'u) ar Lietuvos diplomatinio korpusu. Grįžtant ryšininkė Anelė Martinkevičienė-Arūnė perspėjo, kad kalbėjosi su provokatoriais.

1953 m. birželio 30 d. buvo numatytas dar vienas susitikimas su K. Širviu. Reikėjo pasitarti su J. Žemaičiu, todėl norėjo susitikti su J. Palubecku-Simu. Deja, ryšių punkte laiškų nebuvo, tuščia buvo ir Simo „pašto dėžutė“. Liepos pradžioje paaiškėjo, kad Simo ieškoti beprasmiška. Tikėtina, kad ir J. Žemaitis yra arba žuvęs, arba suimtas. Teko pačiam patikrinti, ar K. Širvys užverbuotas. J. Vilčinskas pasiūlė jam susitikti netoli Raudonės. Paskirtą dieną susitikimo vietoje kareiviai tikrino visų praeivių dokumentus. Įtarimas pasitvirtino.

Dėl užverbuoto K. Širvio pasiekti Vakarų galimybių nebeliko, todėl J. Vilčinskas nutarė ateinantį pavasarį be niekieno pagalbos pereiti SSRS sieną. Pakvietė draugę į užsienį eiti ir Vaidoto rinktinės štabo narį Praną Narbutą-Rolandą (agentas Vaidila). Deja, šis galvojo ne apie užsienį, bet kaip paimti J. Vilčinską-Algirdą gyvą.

1953 m. liepos 8 d. partizanas Juozas Dobrovolskis-Ramūnas pranešė J. Vilčinskui apie apygardos vado P. Morkūno žūtį. Iš apygardos štabo narių liko tik vienas J. Vilčinskas. Tačiau dar laikėsi šeši Vaidoto rinktinės partizanai: rinktinės vadas Edvardas Pranckevičius-Vasaris, štabo viršininkas Antanas Šablauskas-Aras, būrio vadas Benadas Kregždė-Bijūnas, Benadas Mileris-Alius, J. Dobrovolskis-Ramūnas ir P. Narbutas-Rolandas. Susitikę visi pasikalbėjo ir išsiskirstė. J. Vilčinskas su J. Dobrovolskiu išėjo į Vilkijos (Kauno r.)–Ariogalos (Raseinių r.) apylinkes.

Agentas Vaidila toliau vykdė MVD nurodymus. 1953 m. liepos 27 d. naktį į 28 d. smogikai suėmė A. Šablauską-Arą (agentas Vytas), rugpjūčio 5 d. Jurbarko r. Paslauskynės miške žuvo E. Pranckevičius ir B. Kregždė, rugpjūčio 7 d. buvo suimtas B. Mileris (agentas Galas, Jaunius).

„Beliko sunaikinti J. Vilčinską-Algirdą. Privilioti jį į susitikimą su K. Širviu nepavyko. Liko vienintelis kelias – per P. Narbutą-Rolandą. Rolandas sutiko Algirdą rugpjūčio 21 d. Algirdas papasakojo apie sumanymą kitais metais keliauti į užsienį. Pasiguodė, kad Žemaičių apygardos vadas V. Montvydas-Etmonas per Vaidoto rinktinę ieško ryšio su vyriausiąja vadovybe, nes su A. Bakšiu sutartame Jūros srities ir Žemaičių apygardos ryšių punkte tebeguli pernykščiai Jūros srities štabo laišakai. V. Montvydą domino Jūros štabo žūtis.

P. Narbutas perdavė J. Vilčinskui A. Šablauskos laišką, kuriame šis kvietė jį rugsėjo 18 d. susitikti.

Susitikimas buvo paskirtas Raseinių rajono Antanavos kaime ūkininko Ramoškos sodyboje. Čekistai kruopščiai rengėsi paskutinei didelei operacijai. Agentas Vaidila – P. Narbutas buvo ginkluotas automatu, agentas Vytas – A. Šablauskas – pistoletu. Kęstučio ir Žemaičių apygardų vadai P. Morkūnas ir V. Montvydas jau buvo nukauti, todėl čekistams neberekėjo J. Vilčinsko gyvo.

Dvyliką valandą nakties agentai pas Ramošką susitiko su J. Vilčinsku ir J. Dobrovolskiu. Pakvietė juos nueiti į netoliese esančią ryšininkės sodybą. Pakeliui krūmeliuose pasaloje laukė dar trys smogikai. P. Narbutui davus ženklą, A. Šablauskas šovė į J. Vilčinską, paskui tris kartus į J. Dobrovolskį. Prie jo prisidėjo automatu ginkluotas P. Narbutas. Sunkiai sužeistas J. Vilčinskas šoko bėgti. Už trijų šimtų metrų jį pasivijo pasaloje tykojusių smogikų kulkos...

Operaciją parengė N. Dušanskis, o įvykdė buvę kovos bendražygiai. Po to, kaip buvo įprasta, agentams užmaskuoti buvo inscenuotas mūšis su MVD kariuomene – knygoje „Žuvusiųjų prezidentas“ rašo Nijolė Gaškaitė-Žemaitienė (Vilnius: LGGRTC, 2005, p. 397–398).

J. Vilčinskas-Algirdas partizanavo labai sudėtingu laikotarpiu. Partizaninis karas ėjo į pabaigą. Retėjo bendražygių gretos: vieni žuvo, kiti buvo suimti ir tapo agentais. Sunkiai susirgo J. Žemaitis. Per vienerius (1952) metus apie J. Vilčinską pranešinėjo net 13 agentų.

1999 m. gegužės 12 d. Jonui Vilčinskui pripažintas kario savanorio statusas. Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. gegužės 19 d. dekretu jis apdovanotas Vyčio Kryžiaus 3-iojo laipsnio ordinu (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro kryžius), Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 1999 m. gegužės 20 d. įsakymu jam suteiktas pulkininko leitenanto laipsnis (po mirties).